DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE

EXANTHEMATUM MALIGNORUM RETROCESSIONE,

QVAM

SUB AUSPICIO DIVINO,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRANDENBURGICO, RELIQVA,
IN ACADEMIA FRIDERICIANA,
GRATIOSISSIMO FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU
PRÆSIDE
DN. GEORGIO ERNESTO STAHL,
CONSIL. AUL. ET ARCHIAT. REG. MED. ET RERUM NATURALIUM PROFESSORE PUBL. ORDIN. ACAD. NAT. CUR. COLLEGA LONGE DIGNISSIMO, DECANO h. t. SPECTATISSIMO,
DOMINO PATRONO, AC PROMOTORE SUO
omni Obſervantiæ atque Honoris cultu ætatem colendo,
PRO LICENTIA,
Summos in Arte Medica Honores, & Privilegia legitimè obtinendi,
Ad d. Mart. M DCC XIII. horis ante & pomeridianis
IN AUDITORIO MAJORI
Publicæ Philiatrorum Ventilationi ſubmittit,
JOH. HENRICUS HERLINUS, Pruſſus,
PRACT. DÖBELENSIS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr.

I. N. J!

NOn ſolùm Quanritate aut Qualitate, ſed &, imò ſæpiſſimè Motu & Locô peccant Partes Corporis noſtri fluidæ, ſive Humores. Haud tamen nunc dicam de aucto illorum vel nimio Motu, neque de imminuto aut impedito; verùm de erroneo, & inconſtanti, quem præ aliis non rarò patefaciunt Exanthemata varii generis ad Cutem emiſſa. Sunt ea nihil aliud, quàm laudabilia Naturæ Conamina, Materiæ morbificæ exterminationem in ægri ſalutem omni ope molientis, prout paſſim in Scriptis ſuis Experientiſſimus Sydenham loquitur. Aſt declinant ſæpè ab ordinariis his Motus legibus iidem Succi, in Statu p. n. Naturæ vel Infirmitate, vel Negligentiâ, vel eâ nimis concitatâ. Quamdiu enim ſe iſta in peripheria Corporis oſtendunt, Patiens ſatis benè ſe habet; ſimulac verò aut non magis prorumpunt, plura tameu occultari Signa loquuntur; aut, quæ adfuere, intrò revocantur, lugendam cauſari nituntur tragœdiam. Hâc occaſione ſaltem maligna illa Exanthemata,

& quidem non tantùm eorum Ortum; verùm & p. n. atque morboſam Diſparitionem, quam non absque gravi ægrotantis periculo moliuntur, dum verſus interiora iterum remigrare, ac priorem Situm locumque deſerere ſæpè ſolent, cum methodica Curatione, Divinâ adſpirante Gratiâ, & quidem brevibus tantùm, exponere conabor.

I.

VOcabulum ἐξάνθημα Medicis denotat illud Excretionis morboſæ Genus, quod verſus exteriora contingit atque more Florum effloreſcit quaſi & conſpicuum fit in Cute, quò Natura Succos vitales ab omni labe & interitu, quantum poſſibile, tueatur. Sub hoc Titulo verò, ut genere, plures comprehenduntur Species. Imprim. notum eſt, quod Exanthemata diſtinguantur in benigna & maligna. Sub malignorum Nomine intelligo Variolas, Morbillos, Purpuram atque Petechias. Non equidem diffiteor, plura huc pertinere, v. g. Bubones atque Carbunculos peſtilentiales, Bubones venereos, Eryſipelas, &c. quia tamen hæc peculiarem poſtulant Diſquiſitionem, iſta duntaxat luſtrare propoſui. Interim & iſtæ ſpecies inter ſe diſtinguuntur, ut certô quidem reſpectu videantur eſſe uniusmodi, quatenus in radice & fundamento conveniunt, ſi tamen accuratiùs illas penſitemus, certis quibusdam circumſtantiis merentur diſcriminari, ita ut v. g. Variolæ à Morbillis, hi à Petechiis, & ſic porrò differant. Ipſæ Petechiæ diſcernuntur partim Colore, partim ſuperficie. Purpura variat notabiliter, dum alia eſt cum febre, alia citra hanc, alia ſcorbutica, puerperarum, alba, rubra.

II.

Quàm vario ſub Schemate Variolæ incedant, cernere licuit

licuit in Epidemicis illis ſummè malignis, Anno 1704. à Menſe Septembri usque in Martium Aprilemque Anni ſequentis in diverſis Miſniæ confinibus graſſatis. Infeſtabant equidem maximè Pueros, Puellas atque infantes; verùm & nonnullos Adultos, ex lympha primò pellucida dehinc ad ſuppurationem tendente: partim acuminatæ, & vel ſufficienti ac laudabili, vel paucô pure refertæ: partim longè lateque ſerpentes. Aliis contingebant flatu quaſi turgidæ, aliis duplicatæ, ubi cuticula ſecedebat. Pro ratione Sanguinis & ſubjecti, hîc rubræ ſucceſſivè candicantes; alibi lividæ, nigræ, tùm elevatæ, cùm depreſſæ, foveam in medio habentes, die einen Bug haben, cernebantur. Extiterunt verò inſuper Variolæ unà cum Petechiis diverſis coloris, quale quid etiam in Ephemerid. G. A. 6. & 7. Obſ. 53. annotatur, nec minùs cum Purpura, cunctæ occupantes non tantùm caput cum facie, reliquamque ſuperficiem externam, verùm & linguam, fauces imò ipſa viſcera interna copioſiſſimè, ac magnæ in nonnullis molis. Ut de Morbillis taceam, circa quos pariter unum vel alterum occurrere ſolet, ſaltem id notare convenit, horum & petechiarum formale conſiſtere in Materia plus minus volatili, minusque roſiva & ſine pure diſſipabili; è contrariò variolarum, quin & certô reſpectu, Purpuræ, in fixiore, viſcidiore & roſiva.

III.

Antequam verò de Retroceſſione horum Exanthematum hîc quicquam proferam, meritò ſalutare Expulſionis atque Eruptionis opus priùs examinare fas erit. Scilicet hoc agit Natura, Mater illa prudentiſſima, tanquam genuinum illud Principium movens & vitale, ſentiens & vegetans, hoc eſt, Spiritus vitalis; mitto enim alias Acceptiones Vocabuli Naturæ & Opiniones varias, quibus utuntur v. g. Stoici, Empedocles, & ex Recentioribus, Boylius, Bontekoe, Muys, aliique, ut nimirum, medicamentis cumprimis adjuta, ſibi hoſtile atque malignum à Centro ad Circum-

ferentiam, ſive Habitum & ambitum deponat atque ejiciat, ſine dubio per ſuos motus, quos certos & conſtanti ordine definitos edit, dicente Frambeſario, Schol. Med. P. I. p. 123. ſi ſcilicet ſufficiens, non verò manca aut debilis fuerit. Contingit hîc probabiliter interiorum Corporis Partium Compreſſio, & conſequenter Humorum ad exteriora Expreſſio, hydraulicâ quâdam neceſſitate. Et licet multa ejusmodi Conamina mediantibus Motibus ſpaſmodicis imò convulſivis inſtituantur; attamen, ſicut intentio iſthæc Naturæ non fruſtranea aut nociva, ſed potius ſalutaris exiſtit, non ſecus, ac in febribus aut per febres accidit: ita illorum beneficiô multa pathemata ad ſalutem potius, quàm interitum inclinare ſolent, ceu quoque ex Dentitione infantum clarum fit. Per Centrum autem indigitatum non præcisè intelligitur Cor, prout vulgaris fert Opinio, unde & Traditio nata, die Flecken, Maſern, Pocken liegen ihm auf dem Herzen; cùm nulla Neceſſitas urgeat, ad hoc vel illud tantummodò Viſcus abire materiam vitioſam. Sic enim præter Autorum Teſtimonia, omnes loquuntur Circumſtantiæ, Viſcera in genere interna non exempta eſſe ab Exanthematum invaſione, atque ſic pariter cum ſuperficie Corporis Morbi ſubjectum Inhæſionis evadere, v. Fernel. L. 2. c. 12. Kerkring. Spicileg. anat. Obſ. 62. conf. Bartholin C. 2. Epiſt. 85. qui Hiſtoriam habet de Gravida variolis infeſtata, fœtum varioloſum edente: quanquam hoc concedendum eſt, quòd æger moleſtiam majorem in hac, quàm illa parte percipiat, atque Pulmonum Cellulæ ſatis aptæ exiſtant ad recipiendos ejusmodi humores.

IV.

Nec Viæ ſunt obſcuræ, per quas Expulſionem molitur, vaſa nempe advehentia atque Partium pori, utpote aptiſſimi pro tranſitu humoribus concedendo, cunctis fere Partibus in hunc finem conceſſi, quorum tamen evidentem præ aliis ſtructuram præbet Habitus corporis externus, nempe

Cu-

Cutis, quam anatomicè & accuratè ſatis ope microſcopii deſcriptam exhibuerunt Malpighius, Horn atque Williſius. Nullum tamen fundamentum habet Aſſertio quorundam, quod materia febrium exanthematicarum ex corporali & mechanica ſua neceſſitate ſpecialiſſimè Cuti impingatur, quia figuram talem habeant ejus particulæ, quæ in ſolius Cutis poros recte & eximie quadret: cum funeſta teſtetur Experientia, quod leviſſimis ſaltem Occaſionibus occurrentibus longè promptius circa interiora maneat, aut paucis ſæpè momentis ad interiora recurrat hæc Materia, quæ ſatis laborioſè & tardè nonnunquam ad Cutim admota fuerat, prout recte notavit Excell. D.D. Præſes Diſſ. de Febr. rationali Rat. p. 38. Pro varia igitur ſeri, & maſſ. ſanguineæ, Conſtitutione, varia, in Habitu Corporis, potiſſimum tamen Pectore, Dorſo, Collo, facie & femoribus erumpere ſolent ſtigmata nunc coloris roſei, nunc ſaturatè purpurei, lutei, viridis, cœrulei, violacei, nigri, omnium ideò peſſima, quoniam Sanguinem jam ad necroſin tendentem ominantur.

V.

Malignitatis vero Ratio in hoc conſiſtit, ut, ſicut præſupponere decet, in febribus malignis, cum & ſine exanthematibus, Humores noſtros, Serum imprimis, corpuſculis atque miaſmatibus peregrinis & hoſtilibus, ſive materia ſit animata, ſive non animata, ſive acris, ſive planè corroſiva evadens, (qualem in ſuprà indigitatis Variolis adfuiſſe, exitus loquebatur, dum nonnullorum Subjectorum Os & facies, miſerè excoriata fuere, nec non Oculi perierunt, ut Parentes exoptarent mortem, conf. Pechlin. L. 2. Obſ. 15. qui Uvulæ non ſolum exulcerationem, ſed etiam eroſionem, poſt variolas annotavit) præcipuè vero valde tenui & ſubtili, inquinatos eſſe: ita ſpiritus Vitalis, ceu principium valdè activum ac movens peculiarem inde alterationem, quam motor iſte Sanguinis & turbator utplurimum

rimum

rimum contagioſus produxit, experiri, neceſſum ſit, quatenus inde perturbatur, &, ſi matura ſatis propulſio non benè ſuccedit, exagitatur. Hinc ille tantum Morbus malignus audit, in quo citra Cauſam evidentem, & præter omnem ſpem graviora ſuperveniunt Accidentia, quàm poſtulare videatur Morbi Magnitudo, & Cauſæ ipſius vehementia, ubi v. g. licet Calor ſit mitis, ilicò concidunt Vires, principes Functiones perturbantur, & humores inquinantur. Judicatur itaque Malignitas ab Effectibus & Conſequentibus, ex Symptomatum videlicet vires nimium atterente efficaciâ, omnimoda harum proſtratione & Laſſitudine, cum Calore p. n., ſæpè ſatis miti, & talibus gravibus effectibus in ſe minus proportionato, Capitis Dolore, Appetitus Dejectione, Inquietudine & Jectigatione, Vomitibus, Nauſea, Anxietate Præcordiorum, Spinæ, Dorſique Dolore, Siti immoderata, agrypnia, Deliriis, Convulſionibus, Pulſu frequenti ac celeri, præter evidentem proportionem materialium craſſiorum læſionum: quæ cuncta magis intenduntur atque exacerbantur obortô noſtrô Symptomate.

VI.

Fuit hoc negotium Expulſionis. Nunc, quomodo Retroceſſio fieri poteſt, diſquirendum. Primò notandum eſt, hanc Symptomaticè fieri, & merum Symptoma, non Morbum ipſum exiſtere, quatenus poſt morbum ſupervenit. Vocavit hanc actionem Antiquitas Palindromen Humorum; dum hi ad ſuum recurrunt fontem, aut etiam ſicubi ad partem diverſam ſe convertant; nonnunquam Recidivam denotat, Noſtratibus, die Zurücktretung der Maſern, Pocken, wenn dieſe oder der Frieſel, Flecken ꝛc. wieder zurück, und hinnein ſchlagen, in Leib ſchlagen, vel ut Traditio vulgaris ſonat, aufs Hertze fallen. Nimirum contingit hic maximè Motus Humorum, vel materiæ cujuscunque mobilis, difflabilis, intempeſtivus atque minùs ordinatus,

nem-

nempe retrogradus, probabiliter æque mediante ſpasmodicâ quâdam fibrarum Conſtrictione, cum pororum interjacentium compreſſione, utpote quam vigore legis hydraulicæ Motus Sanguinis à Circumferentia ad Centrum iterum ſubſequi ſolet, atque ſic reprimitur maſſa Sanguinis, & cum eâ, ceu receptrice ac hoſpitatrice cunctorum ſuccorum, materia peccans, denuò ad interiora, v. g. Vaſa majora, Pulmones, Diaphragma, Cor, &c. Aggrediuntur nimirum modo Caput, modo Pectus, modo Viſcera Abdominis, modo Artus reliquos, adeoque vel loca vicina vel remotiora. Quemadmodum enim Pori & Vaſa ad Humorum Expulſionem ſatis apta ſunt; ita etiam ad reverſionem, Venæ nempe revehentes, Vaſa lymphatica, fibræ atque ſinguli Pori.

VII.

Pro Partium verò diverſarum ratione, varia exinde redundant incommoda, & Viſcera nobilia præque aliis ſenſata, præ aliis quoque percipiunt moleſtiam, verbô: ubi plures nervorum plexus, ibi neceſſariò certior, utut non æquè craſſus, ſenſus: Scilicet Symptomata ulteriora, ex hoc prægreſſo Symptomate oriunda, (quæ Diſtinctio in Pathologia locum habet,) partim cum Symptomatibus ſuprà recenſitis ipſius morbi coincidunt, in majori tamen gradu; partim ab illorum facie longè recedunt. Subſiſtens humor circa Pulmones, diaphragma, Cor, anxietatem circa præcordia, Syſtolem Cordis vehementiorem, & inæqualem, & huic proportionatam reſpirationem, & pulſum, cauſatur. Correpti enim ſpiritus non poſſunt non in motus inordinatos adigi, moventur rapidè & confuſè, quam Concuſſionem, Motus convulſivi, imò Epilepſia, atque ſpaſticæ Contracturæ partium, inſequi ſolent. Faucibus, Collo, cœteriſque reſpirationis Organis ſuffocatio, auribus ſurditas, Oculis vitium aliquod, imò plenaria Cœcitas, inducuntur nonnunquam. Æſtus, Sitis, Jectigatio,

Singultus, Vomitus, Diarrhœa, atque Deliria partim generantur, partim exacerbantur, quale vehementiſſimum Delirium in Puella 6. annorum, à petechiis intrò revocatis vidi. Epilepſia in ſupra enarratis Variolis, tam poſt recurſum, quàm ubi minus ritè prodierant, ſatis vehementer exercuit ergaſtula, in qua potiſſimum conſpicua erant, varia Membrorum Corporis Vibratio & Agitatio, Sie ſchlugen und arbeiteten mit den Armen, Händen und Füſſen, hujus vel illius Partis frequens vellicatio, Pupillæ, nec non Linguæ in gyrum verſio; quidam rigidô aſpectu inſtar ſtipitis jacebant, ſahen ſtier mit den Augen, Oculis & Ore vel apertis vel ſemiclauſis. Puer 6. annorum, cujus Variolæ foveam mox à Suppuratione exhibebant cum ambitu non laudando, quæquè temporius, ſive nimis citò evanuerant, tenacis admodum Pituitæ per Os ejectione, effluxuque tentabatur, ejusque tàm copioſæ, ut linteamina plura vix ſufficerent ad demendam iſtam; factum tamen hinc, ut eliminatâ per hanc viam materiâ morbosâ, benè haberet, atque priſtinæ valetudini reſtitueretur, quod ad rariora pertinet, v. infr. Theſ. 13. circa finem. Puerulo 2. annorum, ex retrocesſione Morbillorum, obtigit horror ingens febrilis, quem æſtus & ſudores eximii, ac ferè colliquativi cum maxima virium debilitate, imò lipothymia ſequebantur, reſtitutus tamen à me per D. G. fuit, quamvis novam morbillorum expulſionem adipiſci, impoſſibile eſſet.

VIII.

Poſt Morbillorum, qui Ao. 1708. hyemem iſtam mitem, & inſolito calidam ſecuti ſunt, Diſceſſum, (utpote qui diſceſſus frequentiſſimus in hiſce erat, ita ut ex Centum, morbillis affectis, vix decem eorundem recurſum non experirentur in pluribus haud ſine ſontico eventu; erant ſanè, in quibus ad horas ſaltem paucas internè conſpiciebantur, quamvis antea numeroſiſſimi,) obſervavi in tenerioribus æquè atque majorennibus tuſſim ferinam cum Vomi-

mitibus & ſqualore totum obruente pectus & præcordia, ſpasmosque variarum Partium; nonnullis propter horrorem febrilem ac ſubſequentem calorem, obtigit coma ſomnolentum, aut ad minimum Obfuſcatio omnium Senſuum, ut dormibundi jacerent. Mutabantur quoque iſti in diverſis ſubjectis, ut hinc in petechias, purpuram, aliasque Excretiones deſinerent. Epilepſia atque Convulſiones, plures quoque adeò infeſtarunt, ut præſentiſſima haud ſufficerent remedia. Idem Diſceſſus frequens erat circa morbillos, hôc annô menſ. præcedent. Januar. atque Februar. ſævientes, qui comites habebant febres pertinaces, tuſſes, atque diarrhœam multis exitioſam, quibusdam innocuam. Purpuræ Retroceſſio, in Matrona nobiliſſima, cauſabatur mictum frequentem, ardorem urentem internum, ſitim intolerabilem, Cardialgiam, vomendi conatus, atque asſiduum per alvum ejiciendi cupiditatem.

IX.

Conſiderationem præ aliis meretur Anxietas Præcordiorum, Febrium malignarum, atque omnis ferè Retroceſſionis frequentisſimum & quaſi proprium Symptoma, v. Primeros. de Febb. L. 3. c. 23. groſſe Hertzensbangigkeit, Hertzens-Angſt, quam plerumque Jectigatio conſequitur, daß ſie ſich im Bett herumwerffen, wiſſen nicht, wo ſie ſich vor Angſt und Bangigkeit laſſen ſollen, non, quod orificio Ventriculi ſingulariter infeſta ſit materia maligna, prout putat Diemerbrock Tr. de Peſte, c. 14. ſed potius, ceu ex antedictis patet, quod generi nervoſo ſpasmodica quædam Contractio reſpirationem impediens, imò vaſis ſanguiferis ſanguinis ſtagnatio inducta ſit; cui ſuppetias fert Diaphragma, ratione partis ſuæ tendineæ affectum. Quando verò per metaſtaſin ad certam aliquam Partem, annotante Burſero, & confirmante ipſa Experientiâ, propellitur, & quaſi perſiſtit materia morbifica, ita ut ex hoſpite fiat incola, quod noſtrates ita exprimere ſolent: Sie laſſen gern ein Stänckgen hinter ſich,

imò ſæpè einen groſſen Stanck, ſie laſſen gern was zurück; tunc vel particulare damnum inde evenit, Cephalalgia, Cœcitas, aut aliud Oculorum vitium, v. g. Ungvis, vel Colluvies catarrhoſa, ut indeſinenter copioſum atque acre plorent ſerum, Paralyſis linguæ, aut alius Partis, Palpitatio, Cordis, Tuſſis, Hæmoptyſis; vel univerſale, Febris quædam vel denuo violentior, vel lentior, ſed hecticæ propior: Lipothymia, Epilepſia, Apoplexia, Tabes, & Phthiſis, qualem annotavit Dolæus in Encyclop. p.785. Nec reticenda ſunt alia fortè Ulcera ſubſequentia, atque Tumores varii imò Artuum Contracturæ ipſæ, ortum inde trahentes.

X.

Et ſic devenimus ad Cauſas hujus Mali, quæ varia eſſe queunt. Proxima procul dubio eſt Naturæ Debilitas ſive Infirmitas, aut etiam Negligentia; ſi à Morbi Vehementia ſuperetur, non ſufficiens ad expellendum, neque debitè reſiſtens contra violentiam externam. Propinquior, eſt Materia ad motum retrogradum habilis, tam variis qualitatibus, quam motu p. n. peccans. Remotiores ſunt vel internæ vel externæ; v.g. frigus actuale exteriùs irruens, hujusque incauta admisſio, Corporisquè Denudatio, & notatu dignum eſt, levisſimum etiam refrigerium, mutationem induſii ac linteaminum, tantum ſæpe inferre periculum, quod v. g. in Purpura, totô die accidere ſolet. Exempla de ægris, Variolis laborantibus, qui ſe aeri frigido expoſuerunt, atque inde ſubitò extincti ſunt, refert Foreſtus L. 6. Obſ. 46. Sed neque peripheria nimis calidior ſuadenda, cum ſub hac exanthemata admodùm inconſtantia eſſe ſoleant & cane atque angue pejus fugiendum ſit regimen nimis calidum quôvis variolarum tempore, prout nervoſè monuit Excell. D. D. Hoffmann. Patron. atque Promotor. honoratisſ. in Diſp. de prudenti medicam. applicat. in Tempore, p.13. Exitioſa quoq; ſunt Potus nimis frigidus, atque medicamenta fortiter refrigerantia, utpote pari ratione motum Naturæ turbantia.

Pari-

Pariter ſuſpectus atque periculoſus eſt Uſus Remediorum Repellentium & Diſcutientium, quatenus materiam peccantem non eliminari, ſed potius regurgitare faciunt ad interiora, denegatô per poros Cutis, aut loca cœtera exitu, cujus generis ſunt v. g. Epithemata vulgaria, actu & humida & frigida, inconſultè applicata, v. Borell. C. I. Obſ. 64. Nimis Dulcia, Sacharata & Acida, fermentationem humorum augent, atque Diarrhœæ hîc nocivæ anſam præbent. Nec minùs nocent, Diuretica largiùs exhibita; apud Riverium enim in Obſervat. Puella variolis laborans ex uſu Aquæ Petroſelini Dyſuriam lethalem experta fuit, quod allegat laudatus D. D. Præſes in Diſſ. nov. Pathol. Calc. p. 18. ubi propriam ſubnectit obſervationem ſequentem, quòd nimirum puellus Illuſtris, nondum quinquenis, morbillos excludere incipiens, ab Aqua fragorum, vanâ opinione refrigerandi, paulò largiùs exhibita poſt duas circiter horas vehementiſſimum dolorem Lumborum, cum multiplici mictione morbillorum verò præcipiti & plenaria retroceſſione, & ſuccedente copioſô vomitu paſſus, vix graviſſimum periculum evaſerit.

XI.

Aſt peſſima hôc locô ſunt Purgantia & Vomitoria fortiùs operantia, motum Naturæ & Expulſionem invertentia, atque diarrhœam excitantia; evaneſcunt enim ab ejusmodi ilicò Exanthemata, auctâ Cordis anxietate, ac proſtratione Virium: quod enim Natura provida per Poros ac ſuperficiem Cutis expellere geſtit, id nulla ratione, nullô modô per alia loca, imprimis alvum educere convenit, & in febb. malignis, præſertim exanthematicis purgare, eſt necare, v. Frambeſar. loc. all. P. II. p. 17. & Diemerbrock. L. de Var. & Morb. Hiſt. 4. p. 293. Contra quam regulam tamen totô die peccat Empiricorum & imprudentiorum Cohors, plures eheu! hôc modô interimens: quemadmodum & Virginem

 novi,

novi, cui in febre petechiali à balneatore hypercatharſis excitata fuerat, ex qua petechiarum retroceſſio, menſium fluxus, Delirium, Motus convulſivi, tinnitus Aurium moleſtisſimus, nata fuerunt, vixque ſervari potuit. Unde nec Clyſmata facilè admittuntur, cùm in ætate minoribus ſuppoſitoria in Obſtructione videlicet Alvi, ſufficiant, & tamen, præſertim in ipſo eruptionis Motu, periculoſa ſatis exiſtant, conf. Sydenham de Variol. p.74. Hinc & ipſa Diarrhœa, aut per ſe morbi culpâ, aut eſu, potuque incongruô, ſuperveniens, ſimilem ludit tragœdiam. Venæſectio quoque inconſideratè inſtituta, idem infert damnum, quatenus mediante hâc, & detractô ſic virium robore, Excretio vel omninò impeditur, vel ea retardatur, aut humores revocantur, atque ſic ægri ad orcum detruduntur. Sic Terror, uti ſanis nocivus exiſtit, refrigerium accelerans totius Corporis, aliaque ſymptomata; ita in noſtro affectu, compreſsô quaſi motu Sanguinis, Reverſionem maximè cauſatur, ut de aliis Animi Affectibus taceam.

XII.

Signa, quibus retroceſſionem hanc augurari poſſumus, ſunt vel antecedentia, vel conſequentia. Ad illa pertinet Vomitus poſt Excretionem recrudeſcens; item Diarrhœa, utpote quæ in augmento & ſtatu, omnium Conſenſu ſunt exitioſa. Natura in hoc paſſu irritos ejusmodi excernendi Conatus provocat; ſed excuſatur illa, quòd agat quantum poteſt, & officiô ſuô, quantum in ipſa eſt, fungatur, licet utilem eventum hîc minùs, aut raro, feliciter aſſequatur. Hæmorrhagiam quod attinet, quemadmodum hæc mox in principio horum Affectuum, imprimis parca, dubium eventum arguit: ita quæ fit maculis comparentibus, itidem metum incutit, aut enim non talem Eruptionem, qualis fieri debet, aut factæ interiora verſus iter deſignat. Suſpicionem etiam infert hoc, quodſi parcè admodùm exanthemata prorumpunt, ægerque in progreſſu, quoad Reſpiratio-

nis

nis negotium nullum levamen percipit: Porrò, ſi Variolæ violaceô ſe oſtendunt colore, in ſui medio monſtrantes foveam: ſi Error commiſſus ſit ab ægro. Signa conſequentia per ſe manifeſta ſunt, quatenus & Diſceſſus Macularum in conſpectum venit, & ſymptomatum enarratorum Caterva rem prodit, e. g. ſi tuſſis poſt Eruptionem morbillorum deficiens, denuò redeat, cum anxietate circà Præcordia.

XIII.

Prognoſin quod concernit, ea in genere pro periculoſo agnoſcit, Exanthemata, præſertim maligna, ab externis converti ad interna. Vix enim dici poteſt, quàm ægrè Natura turbationem Actionum ſuarum ferat, ut per easdem vel univerſum Corpus, vel unam ſaltem atque alteram Partem, à materia, jam ante deleteria, aut talij futura, liberet. Quamvis enim ejusmodi molimina Naturæ ſubinde cum totius machinæ Commotione (conf. ſupr. Theſ. 3.) aut certæ alicujus regionis evacuationem ſuſtinentis læſione, inſtituantur: haud tamen ipſa de via ſemel electa deflectit, niſi vel à nova emergente Cauſa morbifica, vel Affectibus animi gravioribus, ab inſtituto ſuo retrahatur. Semper enim, manente eô, quod excretioni deſtinatum eſt, vel novos exitus, prioribus ſæpenumerò pejores, quærit, & materiam peccantem ab externis & ignobilioribus ad internas nobilioresque trudit: vel quaſi dementata, etiam bonos ſuccos in excrementa convertit, ut Corpus modò lentâ tabe conſumatur, modò mors ex tumultu & confuſione humorum inemendabili, ſequatur. Quæ omnia eò promptiùs contingunt, quò magis mobiles ſunt humores, & nervoſarum Partium ſtructura delicatior. Quoſi igitur iterum maturè ad exteriora revocantur, æger non habet, quod metuat; ſin minùs, lerna, ut dictum, malorum, imò ſæpiſſimè mors præ foribus eſt, & Exempla rariſſima ſunt, quòd Morbus aliquis retrogrediens, citra aliam eximiam moleſtiam, per Excretiones alias, v. g. hæmorrhagiam, alvi fluxum, ſudorem &c. perfectè auferatur.

XIV.

XIV.

Ut denique Curatio, ad quam properamus, ritè inſtituatur, hi bini procul dubio ſcopi ante omnia obſervandi veniunt; primò, ut nova Expulſio, ſi fieri poteſt, quantocyùs procuretur ac inſtituatur; ſecundò, quodſi nullâ arte nova Expulſio obtineri poterit, ut Damno, à retrogreſſa materia jam facto, aut futuro, reſiſtatur, & Corpus ab ulteriore noxa arceatur. Primo Scopo omnium Conſenſu, ex Fonte pharmacevtico ſatisfaciunt Expellentia alacriùs operantia c. Bezoardicis & Alexipharmacis: in refracta tamen Doſi & cautè uſurpanda. Quorſum pertinent Eſſentiæ & Tincturæ alexipharmacæ & bezoardicæ varii generis atque variæ modò genuinæ Compoſitionis, Myrrhata, ut Eſſ. myrrhæ, moderatè Camphorata, Theriacalis, ſpirit. theriacal. imò Caſtorina &c. Pro Vehiculis præcedentium Remediorum facere poſunt Aqu. Scorzoner. Sambuc. Calendul. Cardbened. Galeg. Scabioſ. Scordii: vel etiam Cereviſia, aut Juſculum; præſertim infantes vix aliud admittunt vehiculum, quàm Cereviſiam, quâ fallere eos oportet ob faſtidium Medicamentorum. Monendum tamen iterum eſt, Calidiora iſthæc atque acriora circumſpectè porrigenda eſſe. Ubi enim æſtuatio & Anxietas major ſubeſt, intendere hanc & exacerbare ſolent ea notabiliter, unde in minori Doſi, ſive parvis, repetitis tamen Doſibus offerri debent.

XV.

Succedunt his Temperatiora & fixa, v. g. Lap. Bez. or. C.C. Ebur uſtum, Ungula Alc., Margaritæ præp. antimon. diaphoret. Pulv. Bez. Senn. & Mich., Cinab. utraque, Fl. Sulphur., Terr. ſigill., lemn., præſertim, ſi hæmorrhagia aut Diarhœa, atque acrimonia humorum notabilis ſimul adfuerit, utpote quam iſthæc ratione particularum gelatinoſarum, quibus abundant, feliciter abſorbent ac temperant.

rant. Emulſion. ex ſem.. aquileg. napi, Card. Mariæ &c. Pulv. ex C. C. Cinab. atque myrrh. compoſitus, quem ſæpè bono cum ſucceſſu exhibui. Potiunculis temperatis adduntur aliquot gutt. Tinct. bezoard. M. In nonnullis Diſpenſatoriis extat Aqu. Expulſiva, quæ tùm ratione Ingredientium, cùm præparationis, ſatis temperata eſt, atque atque huic ſcopo reſpondere poteſt. Nec contemnendus eſt Pulvis Officinarum Mantuanus dictus, ob Ingredientia utplurimùm temperata, ex C. C. phil. præp. terr. ſigill. Corall. r. ppt. rad. Scorzoner. Contrajerv. anthor. U. C. foſſil. Cinab. nativ. margarit. ppt. lap. bez. or. Sacharum, quod ſimul recipit, pro lubitu omitti poteſt. Ubi & in ſingulis quoque attendendum eſt, ne adeò rigorosè Sudorem cogamus, aut in regimine ejus præcipites ſimus, cùm udor & mador ſub quieto Decubitu per tempus paulò longius continuatus, ordinariè majus afferat levamen. Reficiendus quoque eſt æger per Analeptica, ut ſunt hauſtulus Vini, Aq. Namph. Cinam. cydoniat. borriginat. &c.

XVI.

Ex Fonte Chirurgico in hoc paſſu laudem merentur Veſicatoria, de quorum Commodo in Petechiis teſtatur Horſtius Decad. Epiſt. med. 10. Conf. Miſc. Nat. Cur. Ann. 4. & 5. ubi Natura ipſa mediante Veſicâ in Corpore excitatâ, poſt lymphæ acris effluxum à petechiis ſe liberavit. Ubi enim imminet Excretio cutanea maligna, nec tamen ritè vult procedere, aut ſi adfuerit, iterum evaneſcit: Diaphoretica vero & Expellentia ſuum Scopum impetrare nequeunt, tunc præſentius remedium in his revocandis arripi non poteſt, quàm ut Veſicæ excitentur; præterlapſis enim aliquot horis unà cum veſicis lymphâ acri pellucidâque turgidis, e.g. redire ſolent denuò Variolæ, ſimulque ſalutis antea dubiæ ſpes iterum affulget. Notetur autem, poſt veſicas fa-

ctas, vulnuſcula, ſi circumſtantiæ admittunt, eſſe per aliquot dies aperta ſervanda, quod fieri aptè poteſt, dum Empl. v. g. Diapalm. vel Cer. therebinth. tantum Empl. veſicator. admiſcetur, quantum ad irritationem, non ad veſicationem ſufficit. Applicantur autem aut Nuchæ, aut poſt aures, aut brachiis vel manibus. Notandum tamen eſt, multos eorum Uſum reformidare atque reſpuere, imò infantes & ætatis tenerioris pueros, puellasque illa tolerare ſemper minimè poſſe, quatenus nonnunquam inflammatio levior licet, & Dolor anſam dedit Convulſionibus. Et in hanc rem omnino legi meretur Gerhard. Columba, de Febribus peſtilentibus, Cautionem doctè commendans.

XVII.

Quia verò fruſtraneus ſæpè eſſe ſolet omnis Labor, omnis Conatus in nova & priore Expulſione acquirenda, ſive id à præterlapſa expellendi Occaſione, ſive à Natura admodùm onerata & ſuccumbente, contingat: proinde ſecundus ſcopus, niſi mors hunc præveniat, talia poſtulat remedia, quæ illi malo, quod recurſus Exanthematum malignorum intulit, aut adhuc inferre aptus eſt, oppoſita ſunt, ita, ut tùm ad acutum cùm chronicum inde natum affectum Curam dirigere oporteat per pharmaca, fontanellas, ſetacea. Quamvis duo Exempla cognita mihi ſunt, ubi irritus fuit omnis Conatus: Unum in Juvene Studioſo 20. annorum, cui à variolis minùs rite egredientibus atque ſimul revocatis, vitium tale oculis obtigit, ut ii indeſinenter acre & copioſum plorarent ſerum; cùm igitur per fonticulum, aliis enim remediis malum cedere noluit, ſerum hoſtile derivaretur, oculique naturalem ſplendorem jam nanciſcerentur, præter omnium Cogitationem, Empyema Thoracis cum phthiſi conſummata atque morte Colophonem impoſuit Affectui. Alterum in puel-

puella 12. annorum, cui à morbillis partim tardè erumpentibus, partim ab eorum recurſu, idem Malum enatum fuit: applicatô itidem fonticulô, intra paucas menſes Catarrhus quidem Oculos deſeruit, ita ut hi ad priſtinum redirent ſtatum; aſt occupabat dehinc partes interiores materia morbifica, (ſine dubio tàm in hôc, quàm antedicto ſubjecto copioſior, quàm quæ per fontanellam abſumi potuerat,) cum Apoſtemate Hypochondrii ſiniſtri interno, & pediſſequa Hectica, quæ Mortem tandem cauſata fuit.

XVIII.

Fons denique Diæteticus ſive Res N. N. utut neglectæ antea, haud tamen de novo negligendæ veniunt, quatenus elogiô Hippocr. S. 1. aph. 1. non modò Medicus facere debet, quod factô opus eſt, ſed & æger, & qui præſtò ſunt, & quæ foris incidunt. Aureum hocce Monitum profectò, ſi alicubi certè in noſtro Affectu maximè attendendum venit. Peccare autem æger poteſt ulteriùs in admiſſione aëris frigidi, qui tamen maximè temperatus, non æquè fervens eſſe debet. Sic Potus quidem admittitur, verùm non adeò largus, aut frigidus refrigeransque; vino modicè indulgendum, Cereviſia ſit probè defecata. Cibus ſit tenuis, & facilis digeſtionis; fugienda ſunt fermenteſcibilia, nimis Dulcia, acida, lacticinia, ne Diarrhœam præſentem fortè augeant, aut novam provocent. Animi Pathemata vehementiora Cane & angue pejus evitentur, & quæ porrò Animadverſionem mereri videntur. Ex quibus dictis patet, non mirum eſſe, multos, graviſſimô hôc ſymptomate Decumbentes perire, quatenùs minùs tempeſtivè occurritur malo, aut non adæquata, verùm inepta Remedia in auxilium vocantur; alii aut delicatiores aut moroſiores pharmaca potius reſpuunt.

Cir-

Circa Res N. N. pariter, præſertim peripheriam externam & Aſſumpta, totô die committuntur Errores, ut ferè opus foret, Medicum ab initio ad finem aſſidere ægrotantibus, atque removere incongrua. Ut adeò totus Curationis Cardo, ſicut in cunctis, ita & hocce Caſu, tàm in Remediorum convenientium Applicatione; quàm in Regiminis legitimi Adminiſtratione omninò verſetur.

S. D. G.

NOBILISSIMO

DOMINO CANDIDATO

PRÆSES

S. P. D.

NOtatû dignus eſt locus apud Senecam, ubi amico ſuo confitetur, quod, cum junioribus ſuis annis ad contemplationem ſolertiorem rerum humanarum, & undique devii & perverſi curſus, animum intentius applicare cœpiſſet, præ faſtidio pravitatis atque perditorum ſeculi morum, ſæpius ipſum impetus ceperit abrumpendæ vitæ, & tanquam brevi via ex hoc labyrintho erumpendi: niſi Parentis imprimis amori hoc dediſſet, ut patientius hæc faſtidia atque odia perferendo, denique ad tolerantiam & tranquillitatem, animum, velut aſſueſcendo, perduxiſſet. Certè, quod hic adhuc juvenis, circà totius vitæ faſtidia expertus eſt, illud augeſcente ætate circa unam humanæ vitæ neceſſitatem, ita animum meum ſæpiùs tentavit & quaſſavit, ut dùm artis medicæ fata atque perplexas turbas mente perpenderem, pigere ſubindè me ceperit, quod huic ſtudio animum non ſolùm adjeciſſem, ſed prorſus illi operam & induſtriam addixiſſem. Sicut enim in antiquiore ſchola Medica, non poteram non ægrè ferre, repentinam illam, poſt Hippocratis & Galeni ſolertiam, deſidiam, totius propemodùm poſteritatis, in poliendis, excolendis, & ad plenum fructum maturandis, anteceſſorum horum obſervationibus & commemorationibus; Cujus neceſſarii partim, partim utiliſſimi, inſtituti loco, ſufficere videbatur, in illis, quæ à dictis iſtis artis conditoribus, ſemel prodita atque poſita fuerant, ita acquieſcere, ut non ſolùm unguem latum ab iis recedere, tanquam ſuperſtitioſæ religioni duceretur, ſed etiam ſupplere & adjicere, quod paſſim fieri neceſſe eſſet, nemo ſatis auderet; ita recentioribus ævis, irrumpente Paracelſo, & ſeditionem illam denuò concitante Helmontio, ſalutarem, ſi rectè uſurpata eſſet, libertatem, de plenitudine doctrinæ Medicæ, ab antiquitate ad noſtra tempora devolutæ, diſquirendi, in illas turbas & licentiam prolapſam eſſe, ut innumeris, non diverſis ſolùm, ſed paſſim con-

)(tra-

trariis, imò à ſe ipſis diſſidentibus, opinionibus & commentis ſqualerent, non poterat non mentem, unius veritatis cupidam profundâ ægritudine afficere. Quid enim notius eſt, & jam ne ipſi quidem vulgo hominum amplius occultandum, quam quod tam antiquæ veritates per imperitiam Clinicam in ſummam perturbationem deductæ ſint: Dum hiſtoria morborum, è mutilis atque turbidis obſervatiunculis hominum, vel paucâ atque rarâ praxi potitorum: vel inter numeroſam praxin animum ad quidvis potius, quam ad ſolertem animadverſionem veræ morborum conſtitutionis adjicientium, ſed potius Empiriæ nudæ inſiſtentium: in eum locum deducta ſit, ut nihil jam propemodùm de antiqua atque ſolidâ morborum deſcriptione placeat aut probetur; ſed vel omnia nova videantur, vel ea ſolùm decerpantur, quæ phantaſiis quibusdam ætiologicis quadrare videantur, ſuppreſſis interim & ſilentio prætermisſis, quæ cum his conciliari minimè valerent. Alterum eſt, poſt imperitiam, ſcandalum, inſcitia, contemplationes & deductiones ætiologicas, ſecundùm ſimplicem verum ordinem cauſarum inſtruendi, & inſtituendi; Quod ita hodie inſanabile deprehenditur, ut confuſa illa, ſumma imis miſcendi protervia, non poſſit uſquam in viam & meliorem frugem reduci. Cui malo, cum accedat, utique novum, ſcribendi cacoëthes; ut pauci propemodùm promtiores ſint, certè verò nemo impudentior, ad res ſuas, imò ægræ mentis ſomnia, publicæ luci exponenda, quam qui modo dictis duobus ficulneis fulcris palam nituntur; Imperitiâ, inquam, veræ indolis & hiſtoriæ morborum, & craſſa inſcitia, reſpectuum atque nexuum cauſalium. Fieri itaque aliter non poterat, niſi ut omnia, vel indies magis magisque turbarentur, vel ſemel arrepta perplexa ſententia, mordicus retineretur, & ſemper eadem crambe recoqueretur. Ubi fruſtrà planè eſt, res illas, in meridianâ luce poſitas, turbidis talibus ingeniis atque moribus, occinere aut oſtendere; Infrequentiam morborum generalem; Frequentiam autem morborum ſpecialem, ſecundùm temperamenta & ætates; Conſpirationem ſub eôdem genere, morborum ſuccedentium, cum prægreſſis: & variationem horum ſpecialem, ſecundùm loca tantùm, non verò ſecundùm totam materiam, aut ſubalternam formam: Efficaciam, genericè ſimpliciorem utut ſpecificè πολύμορφον, conſtitutionis Plethoricæ, (quam Veteres primo loco inter cauſas morborum

pru-

prudentisſimè collocaverunt, tales autem novatores, propemodùm æterno ſilentio damnârunt,) Cacochymiæ verioris, minimè perplexum aut obſcurum, ortum ab ipsâ plenitudine; Larvas atque metaſchematiſmos, ſimplicioribus morbis, per portentoſas medicationes, parium opinionum fructum, demùm introductas, adeoque Corruptos morbos; Ingentia illa, publicè obvia, certè totis millenariis numeranda, exempla, imò paradigmata & ſpecimina, variæ ſpeciei morborum, ſine externo artificio aut adminiculo, ſponte Naturæ humanæ, in dies feliciter ſuperatorum; Convenientiæ ſucceſsûs, decurſûs, exitus ſalutaris, morborum, etiam ſub variis (modo non prorſus heteroclitis) artificiis, cum illis ſpontaneæ ſanationis methodis; aut contrà, ab incommodioribus artificiis, reſultantes tales morborum immutationes, è ſinceriore ſuo ſchemate, in alia, quales in pari genere morborum, ubi ſimilia artificia, imò maleficia, non interceſſerunt, morbis illis non ſolùm inſolita, ſed penitus incogniti ſunt; Præſentisſimam æque, atque potentisſimam, & proinde utroque modo etiam frequentisſimam, efficaciam, Animi pathematum, (etiam à nuda falſa æſtimatione atque confusâ ratiocinatione pendentium;) in corporis, etiam cæteroquin exquiſitè ſani, non ſolùm reliquos vitales motus, ſed in ipſam uſque formationem primigeniam humani corporis; Diſcretionem inter veras cauſas, & effectus ſeu producta, morborum; imprimis minùs manifeſtò, præſertim ad ita craſſum ſenſum, ſeſe exerentium; Diſcretionem æquivocæ & incertæ, & contrà univocæ, certæ, conſtantis, evidentis, operationis atque efficaciæ remediorum, & illinc pendentium etiam æquivocarum curationum: (dum unum idemque morbi genus, non ſolùm ſine talibus, ſed vel planè contrariis, modò nihil novæ turbæ objicientibus, artificiis, pasſim ſanatur, imò nihilo incommodius aut deterius, numeroſis exemplis, etiam ſine omni externo artificio) Et plura, quæ tamen ad hæc fundamenta propriè collineant. Fruſtrà, inquam, ſit hæc talibus præ monſtrare, qui fundamentali illo, tantopere ab Hippocrate in Medicinæ ſectatore commendato atque præſuppoſito, fulcimento, τῆς φύσιος, indolis ingenioſæ & ſagacis, deſtituti, ſub reliqua morum feritate, etiam humanæ rationis præſentiam, ſolâ corporis humani larvâ demonſtrare poſſunt. Unde, poſtquam Motuum in vivo, quin ipſo humano, corpore, uno, malè intellecto & applicito, vocabulo, hinc indè obiter mentionem faciunt, toto reliquo nugarum ſuarum contextu, nihil niſi tales, & tam fatuas, materias decantant, ut cum ante dictis illis manifeſtis, morborum æque, ac totius ſanitatis atque vitæ humanæ, conditionibus atque caſibus, non plus, quam Carduus cum circulo, quadrent. Faciunt certè, ut inde ab initio dixi, hæc talia artis Medicæ fata atque ſcandala, ut cum aliis multis honeſtis & cordatis Viris, etiam me ſubinde artis ita proſtitutæ, pœniteat, pigeat, imo pudeat, & ſæpè cogitatio animum ſubeat, annon honeſtius, certè tranquillius & commodius, rebus ita conſtitutis penitus obnunciare, & quamlibet potius aliam honeſtem vivendi rationem inire, futurum eſſet. Sed cum ubilibet propemodùm multa zizania bonas fruges obſideat, & jam prudenter monente S. Apoſtolo, è mundo ipſo emigrandum foret, ſi pasſim præcellentibus abuſibus atque pravitatibus elabi, obſtinatum eſſet propoſitum; ferenda utique ſunt, quæ mutari non poſſunt, & ſapientisſimæ voluntati atque ordinationi Divinæ commendandum, quando illa, vitia hæc, ſalubri ſementi ab hoſte interſperſa, eradicare conſultum duxerit. Levat inte-

ſima

rim tædium, & exile jubar melioris ſpei tanquam per nebulam oſtendit, quod minimè deſint tales adhuc Viri, qui ſcientiæ atque conſcientiæ compotes, uti labes has privatim affatim agnoſcunt, iisque ſuo loco, in exoptatos uſus proximi, conſulere cordi habent, ita etiam magis magisque eo conniſuri ſint, ut publicè quoque veritatis puræ atque caſtæ ſplendor eniteſcat, & ſpreta zizania, bonæ frugis ſeges, ad lætiorem meſſem matureſcat. Præbuiſti mihi, NOBILISSIMÆ CANDIDATE, occaſionem, de his rebus diſſerendi; ſiquidem, Tu, Tuique ſimiles plures, dum bona indole, ſolerti ac ſagaci ingenio, induſtria atque asſiduitate indefeſſa, artis Medicæ ſanæ atque luculentæ doctrinæ, ita incubuiſti, ut planam veritatis ſemitam præ ſalebroſis & anfractuoſis, deviis & præruptis, prudenter diſtinguere didiceritis, illam cordatè proſequi curæ cordique habetis. Nempè memores, hujus autorem Deum eſſe: Fontem luminis, quod rectâ imprimis viâ fulgorem ſuum maſculè diffundit; Hoſtem autem Patrem eſſe falſitatis, obliquitatis, tricarum & turbarum, in tenebras atque præcipitia ducentium; Memores, quod non de nugis, & verborum cavillis, ſed de vita atque ſanitate humana, ſollicita debeat eſſe ſcientia Medica atque conſcientia. Quæ proindè benedictionem Divinam, rectâ atque planâ via, ſectari debeat; Dum hoſtilibus fallaciis infeliciter confiſi, nihil niſi confuſionem, & animum graviter torquentem perverſum moliminum ſuorum, ſucceſſum & eventum reportant. Inſiſte porrò, ut hactenus laudabiliter feciſti, huic viæ, & præopta invidendos ſucceſſus, quam ſibi ipſi miſeros invidiæ exceſſus; Fac diligenter opus fer patienter onus. Transfer idem ſtudium, quod doctrinæ Medicæ, bene firmæ & coagmentatæ, adhibuiſti, ad uſum ejus atque exercitium practicum. Utere prudentia, circumſpectione, cautione: obſerva, non limis & cœcutientibus, nedum torvis oculis, ſed ſincero & cordato conſpectu, quid rerum geratur, ſub turbidis illis opinionum, ut pelagi fluctus non tam cohærentium, quam ſe mutuò trudentium atque ſubmergentium & omnia ſusque deque rapientium ac turbantium, voraginibus; Inſpice hæc, imò deſpice, è continenti, firmo, ſicco atque ſolido, littore; Miſerere naufragorum, ſubveni conſilio & auxilio; Proſpice interim Tibi quoque, ne te furentes aquæ, inſana ſua ebullitione. limo atque ſpurco ſale aſpergant; aut excute ſanè ſine indignatione, & ad placidam auram, atque ſolem, ſub benigno cœlo, deſicca. Benedic Altisſimo, qui ubi firmiter conſiſtere posſit pes tuus, ſapientia ſuâ atque veritate oſtendit; Ita ſemper posſidebis animam tuam in patientia, tranquillitate, & læta αὐταρκείᾳ: Habebis, quod agas, & quod recte agas; inſervies proximo, & eris commendatus amori ejus, & benignis votis; Erit Tibi ars Medica, & tu eris arti, decori; Procul luxu, procul ſegni otio, procul inani atque perdito negotio, benedicente, & perpetuo asſiſtente, exoratâ, Divina gratia, quoad vivis gaudebis. Certus & ſecurus ominor & amica mente apprecor. Vale.

Dab. è Muſæo 8. Martii,
MDCCXIII.

):(o):(